

بسم الله الرحمن الرحيم

جلسه سوم فرهنگستان علوم پزشکی - کارگروه جنوب در سال ۱۴۰۵ (چهلمین جلسه)

تاریخ: ۷ تیر ماه ۱۴۰۵

مکان: سالن جلسه استاد واعظ زاده ، بیمارستان پیوند بوعلی سینا طبقه دوم

زمان و ساعت: یکشنبه ۳۰:۷ صبح الی ۱۰

موضوع: نگاهی نو به عالم ذر و عهد یک موضوع قرآنی

حاضرین:

جناب آقایان:

دکتر لنکرانی، دکتر هاشمی (ریس دانشگاه علوم پزشکی شیراز)، دکتر ملک حسینی (بنیانگذار بخش پیوند اعضا بیمارستان نمازی و بیمارستان پیوند اعضا ابوعلی سینا) دکتر نجابت، دکتر نبی پور (رئیس پژوهشکده علوم زیست پزشکی خلیج فارس)، دکتر رازقی، دکتر آزادی (ریس دانشکده داروسازی)، دکتر پاکشیر، دکتر حسن زاده، دکتر محقق زاده، دکتر نبوی زاده، دکتر لطفی، دکتر قیصری، دکتر کشاورزی

سرکار خانم ها:

دکتر توانگر

مدعو:

حجه الاسلام بیناد زاده

موارد مورد بحث:

جناب آقای دکتر لنکرانی (مدیر فرهنگستان علوم پزشکی - کارگروه جنوب)

در ابتدا استاد لنکرانی ضمن خوشآمدگویی، از میزبانی مدیران، کارکنان و دانشجویان به سرپرستی استاد دکتر ملک حسینی تشکر نمودند. ایشان در ادامه با توجه به مناسبت ملی مذهبی به جاذبه وجودی شخصیت شهید بهشتی و واقعه شهادت ایشان و همچنین ضمن گرامیداشت یاد و خاطره قائد امت اسلامی، امام خامنه ای بر استمرار راه آنان و پاسداری از آرمان‌ها و خونخواهی رهبر شهید انقلاب اسلامی تأکید کردند.

ایشان با توجه به عضویت دو نفر از اعضای فرهنگستان جناب آقایان دکتر اسدی به عنوان عضو پیوسته و دکتر مولوی به عنوان عضو وابسته فرهنگستان به آنان تبریک گفتند. در ادامه فیلمی کوتاه که توسط جناب آقای دکتر نبی پور به یاد شهدای مدرسه میناب تهیه شده بود نمایش گردید. ایشان در یک اقدام نمادین با شنا در خلیج فارس اقدام به غرس چند قطه درخت هرا به یاد دانش آموزان شهید میناب و سردار تنگسیری نمودند که انعکاس محلی خوبی داشت .

جناب آقای دکتر ملک حسینی

استاد دکتر ملک حسینی ارایه ای با موضوع نگاهی نو به عالم ذر و عهد الست داشتند. ایشان با اشاره به اینکه تحقیقاتی در بخش تکوین قران مجید داشته اند به به مراحل تکامل انسان و آیات مرتبط با آن پرداختند.

ایشان به بازخوانی آیات ۱۷۲ و ۱۷۳ سوره اعراف می‌پردازد و با رویکردی میان‌رشته‌ای، تفسیری نوین از مفهوم عالم ذر و میثاق الست ارائه می‌دهد. تفاسیر سنتی معمولاً عالم ذر را جهانی فراطبیعی و پیش از خلقت مادی می‌دانند که در آن، ارواح انسان‌ها به صورت ذرات ریز (ذره) آفریده شده و از آنان برای ربوبیت الهی پیمان گرفته شده است. اما دکتر ملک

حسینی با نقد این دیدگاه، معتقد است که قرآن افزون بر جهانی فراطبیعی با توجه به نشانی‌های موجود در آیه (بنی‌آدم، ظهور و ذریه) به ساختار زیستی انسان نیز اشاره داشته است .

ایشان در ابتدای ارائه، سه پیش‌فرض اساسی را مطرح می‌کنند: نخست آنکه قرآن و علم تجربی با یکدیگر سازگارند و آیات آفرینش را می‌توان با یافته‌های نوین پزشکی تطبیق داد. دوم آنکه خداوند با دقت و ظرافت تمام، نشانی‌هایی را در آیه قرار داده که اگر به درستی تفسیر شوند، مسیر یافتن حقیقت را هموار می‌سازند. سوم آنکه میثاق الست، امری فرازمانی و فرامکانی نیست، بلکه در بستر خلقت مادی و درون ژنوم انسان نهادینه شده است و هر انسانی از ابتدای شکل‌گیری نطفه‌اش، این پیمان را با خود به همراه دارد. بر این اساس، ایشان معتقدند که چهارده قرن قبل، قرآن کریم با دقتی حیرت‌آور به موضوع آفرینش و ژنتیک انسانی اشاره کرده و امروز با پیشرفت فناوری‌های نوین، بشر قادر به درک این اشارات الهی شده است.

در ادامه، استاد به تبیین واژگان کلیدی آیه پرداختند . واژه ذر در لغت به مورچه‌های بسیار ریز و یا ذرات گرد و غباری گفته می‌شود که در پرتو نور قابل مشاهده هستند. اما در نگاه نوین، این واژه می‌تواند به ذرات اتمی و زیراتمی و حتی به مولکول‌های DNA اشاره داشته باشد که با چشم غیرمسلح دیده نمی‌شوند. واژه ذریه به فرزندان و نسل‌ها گفته می‌شود و ریشه آن در معنای پراکنده‌سازی است. دکتر ملک حسینی این واژه را با زنجیره کروموزومی که اطلاعات ژنتیکی را از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌کند، مرتبط دانستند . در مورد واژه ظهور که در قرآن به معنای پشت‌ها آمده، ایشان آن را استعاره از نطفه و سلول‌های جنسی (اسپرم و تخمک) دانستند که در پشت و صلب پدر و مادر نهفته و منشأ شکل‌گیری انسان جدید هستند. همچنین واژه الست به معنای آیا من نیستم که ترکیبی از حرف استفهام و فعل ناقص است، سؤال الهی از بندگانش را نشان می‌دهد که در ادبیات و عرفان نیز بازتاب گسترده‌ای داشته است..

استاد دکتر ملک حسینی پس از تبیین مفاهیم پایه، به ترتیب شش سؤال کلیدی را مطرح کردند . سؤال اول این بود که چرا خداوند از میان تمام صفاتش، فقط برای صفت ربوبیت از انسان شهادت گرفته و برای سایر صفات مانند الوهیت، خالقیت و مالکیت چنین پیمانی نبسته است. در پاسخ، گفتند که ربوبیت به معنای تدبیر و پرورش و مدیریت است و این

صفت، با سیر تکاملی و رشدی انسان در ارتباط مستقیم قرار دارد. خداوند می‌خواهد انسان بداند که از ابتدای شکل‌گیری نطفه تا لحظه مرگ، تحت تدبیر و پرورش الهی قرار دارد و این حس وابستگی و نیاز، در فطرت و ژنتیک او نهادینه شده است. سایر صفات، هرچند عظیم و مهم هستند، اما با فرآیند تدریجی رشد و تکامل انسان ارتباط مستقیم ندارند و به همین دلیل، میثاق بر محور ربوبیت استوار شده است.

سؤال دوم و سوم به این موضوع مربوط می‌شد که چرا خداوند در آیه، آدرس و نشانی محل اخذ پیمان را از بنی‌آدم آغاز کرده و نام خود آدم را به عنوان اولین بشر در این نشانی‌ها لحاظ ننموده است. استاد ملک حسینی با استناد به آیات دیگر قرآن و تفاوت نحوه خلقت آدم با سایر انسان‌ها، گفتند که آدم و همسرش نه از نطفه و لقاح، بلکه مستقیماً از خاک آفریده شده‌اند و مراحل جنینی را به شکل کُن فَيَكُون طی کرده‌اند. بنابراین، آنان جزء بنی‌آدم محسوب نمی‌شوند و قوانین ژنتیکی که بر وراثت و انتقال اطلاعات حاکم است، شامل حال ایشان نمی‌شود. اما همه انسان‌های دیگر که از طریق لقاح اسپرم و تخمک به وجود آمده‌اند، دقیقاً در چارچوب بنی‌آدم قرار می‌گیرند و ساختار دو رشته‌ای DNA آنان، نشان از تعلق به این گروه دارد.

سؤال چهارم و پنجم به ترتیب به چرایی استفاده از واژه‌های ظهور و ذریه به عنوان دومین و سومین ایستگاه نشانی اختصاص دارد. از نظر ایشان ظهور یا همان پشت‌ها، اشاره به نطفه‌هایی دارد که در صلب پدر و رحم مادر شکل می‌گیرند و هر کدام نیمی از اطلاعات ژنتیکی مورد نیاز برای ساخت یک انسان جدید را در خود جای داده‌اند. این دو نیمه، پس از لقاح، یک نطفه کامل را پدید می‌آورند که دارای دو رشته DNA است که یکی از پدر و دیگری از مادر به ارث رسیده است. اما ذریه به عنوان آخرین ایستگاه، اشاره به نسلی دارد که از دل این نطفه شکل می‌گیرد و همه اطلاعات لازم برای رشد و تکامل را در خود دارد. به عبارت دیگر، ذریه همان جنین و سپس انسانی است که از ترکیب اسپرم و تخمک پدید آمده و تمام قوانین فطرت و میثاق الست در ژنوم او ثبت شده است. این چیدمان هوشمندانه نشانی‌ها (بنی‌آدم ← ظهور ← ذریه) دقیقاً منطبق بر مراحل علمی شکل‌گیری انسان است و قرآن با ظرافتی شگفت‌آور، این مسیر را چهارده قرن پیش ترسیم کرده است.

استاد دکتر ملک حسینی در بخش پایانی ارائه، دو سؤال آخر را مطرح کردند که یکی از آنها به آیه ۱۷۳ و دیگری به نحوه اخذ میثاق از آدم و حوا مربوط می‌شود. در مورد آیه ۱۷۳ که خداوند در آن از شرک ورزیدن اجداد مشرکان سخن گفته و فرزندان آنان را از بهانه‌آوری در قیامت برحذر داشته است، از نظر ایشان این آیه، مکملی برای آیه ۱۷۲ محسوب می‌شود. خداوند با این آیه می‌خواهد تمام بهانه‌های ممکن را از انسان‌ها بگیرد و به آنان بفهماند که فطرت توحیدی و میثاق ربوبیت، هیچ‌گونه ارتباطی با دین و آیین پدران و اجدادشان ندارد و همه انسان‌ها در اصل خلقت، یکسان آفریده شده‌اند. بنابراین نمی‌توانند در قیامت بگویند که ما به دلیل شرک اجدادمان، راهی جز کفر نداشته‌ایم. این آیه نشان‌دهنده عدالت مطلق الهی و آگاهی کامل او از همه بهانه‌ها و توجیهات بشری است.

در نهایت، نحوه اخذ میثاق از آدم و حوا مطرح شد. از آنجا که آدم و حوا جزء بنی‌آدم نیستند و نحوه خلقت آنان با سایر انسان‌ها تفاوت دارد، نمی‌توان آنان را در چارچوب نشانی‌های آیه ۱۷۲ جای داد. اما به اعتقاد استاد خداوند از آدم نیز پیمان ربوبیت گرفته است، اما این پیمان، خارج از ساختار نطفه و لقاح بوده و در جریان آفرینش مستقیم و ویژه ایشان رخ داده است. قرآن در آیات دیگر به خلافت آدم و سجده فرشتگان بر او و آموزش اسماء به وی اشاره کرده که همگی نشان از جایگاه والای او و آگاهی‌اش از مقام ربوبیت دارد. اما آنچه برای همه انسان‌ها حائز اهمیت است، میثاقی است که در ژنوم آنان نوشته شده و هر انسانی با آن متولد می‌شود. استاد دکتر ملک حسینی در پایان با اشاره به عظمت و شگفتی DNA که در هر سلول بدن انسان وجود دارد، تأکید داشتند که این ذره‌های بسیار ریز و نادیدنی، احتمالاً همان ذره و ذریه هستند که خداوند در قرآن از آنها سخن گفته است. کشف ساختار دو رشته‌ای DNA در سال ۱۹۵۳ و پی بردن به توانایی شگفت‌انگیز آن در ذخیره و انتقال اطلاعات، بزرگترین و شگفت‌انگیزترین کشف بشر بوده که نشان از وجود خالق عالم و هوشمند دارد که در محفظه‌ای به قطر ۸ تا ۱۰ میکرون، پیچیده‌ترین کارخانه آفرینش را برپا کرده است. این همان نگاه نو به عالم ذر است که با تلفیق قرآن و علم، افق‌های تازه‌ای را فرا روی پژوهشگران می‌گشاید.

در ادامه جلسه برخی نقدها به این نگاه مطرح شد و استاد ملک حسینی اعلام کردند به زودی کتابی را که در این زمینه نوشته‌اند با اصلاحات رونمایی خواهند کرد.

